

Јачање правосудног сектора

Мисија ОЕБС-а у Босни и Херцеговини пружа помоћ правосудном систему, ради унапређења његове независности, ефикасности, поштовања основних права на правично суђење и способности испуњавања међународно признатих стандарда.

Правосудни сектор у Босни и Херцеговини

Реформа правосудног система у Босни и Херцеговини (БиХ) главно је тежиште рада у настојањима домаћих и међународних организација да се изгради демократска и самоодржива држава. Упркос знатном напретку, остаје још доста тога да се уради. Завршетак ових реформи је основ за обезбјеђивање заслуженог мјеста БиХ у евроатлантским институцијама.

Значајне промјене уведене су 2003. године, укључујући реструктурирање судова и тужилаштава, поновно именовање судија и тужилаца и оснивање институција на државном нивоу: Министарства правде БиХ и Високог судског и тужилачког савјета БиХ. Суд БиХ и Тужилаштво БиХ почели су са радом 2005. године и имају надлежност за процесуирање најтежих кривичних дијела, која угрожавају друштвени мир и безбједност, укључујући ратне злочине, организовани криминал и тероризам.

Међутим, достизање циља који се огледа у томе да правосудни систем БиХ буде у потпуности способан да одржава принципе владавине права још увијек је далеко, великим дијелом због фрагментиране институционалне структуре и недостатка координације између бројних нивоа власти и релевантних правосудних институција, што је последица те фрагментираности. Правосуђе је све више на мети напада и других, суптилнијих уплитања у његову независност. Досадашње реформе правосуђа треба да се ојачају, а преостале реформе спроведе да би се обезбиједило да владавина права заживи у БиХ.

Програм праћења рада правосудног сектора

У контексту ових значајних реформи правосуђа, Мисија је започела програм праћења рада правосудног сектора, усредсређен на поступке у фази главног претреса у кривичним предметима и поштовање нових закона о кривичном поступку. Касније је програм проширен и наставља да обухвата све аспекте кривичног поступка, од почетне истраге до извршења кривично-правних санкција, те пружање услуга жртвама и малолетним преступницима. Посебно обучено особље прати рад судова на свим нивоима у цијелој БиХ. Програм праћења рада правосудног сектора омогућава:

- Да су закони у складу с Уставом БиХ и међународним инструментима заштите људских права, те да је њихова примјена у складу са међународним обавезама БиХ;
- Да се независност правосуђа у потпуности поштује;
- Да се поштује право оптуженог на правично суђење;
- Да се према осјетљивим појединцима унутар правосудног система, било да су то оптужени или жртве, поступа са пуним поштовањем њихових права и да им се пружи одговарајућа заштита; и
- Да сви људи имају једнак приступ правди.

Институционална и законодавна реформа

Мисија изражава забринутост због напада на независност правосуђа. У децембру 2009. године, у свом извјештају: *Независност правосуђа: непримјерен притисак на правосудне институције БиХ*, Мисија је позвала политичке снаге да се уздрже од непримјереног вршења

утицаја у вези са судским поступцима и од напада на правосудни систем. У извјештају се такође позива да Високи судски и тужилачки савјет БиХ, Суд БиХ и Тужилаштво БиХ буду уграђени у Устав БиХ.

Мисија подржава рад Министарства правде БиХ и његовог Тима за праћење и оцјену примјене кривичних закона, који је задужен за надзор и оцјену реформи које се спроводе у области кривичног закона. Према потреби, Мисија даје коментаре на нацрт закона и њихово поштовање међународних стандарда заштите људских права. Од њиховог оснивања, 2004. године, Мисија одржава сталну сарадњу с ентитетским Центрима за едукацију судија и тужилаца, дијелећи сазнања прикупљена током праћења рада правосудног сектора, ради њиховог интегрисања у наставне програме и давањем коментара у вези са процјеном потреба за обукама.

Од 2008. године, Мисија врши праћење стања људских права у затворима у цијелој БиХ. У априлу 2011. године, Мисија је издала извјештај, под називом: *Мучење, малтретирање и дисциплински поступци у казненопоправним установама у Босни и Херцеговини*. Мисија је пружиала подршку властима приликом оснивања Националног превентивног механизма, што је обавеза из Опционог протокола уз Конвенцију Уједињених нација о забрани мучења. Такав механизам би требало да омогући независну, поуздану и сталну оцјену услова и поступања на мјестима задржавања у БиХ.

Поштовање људских права и приступ правди

Ради промовисања већег поштовања основних људских права, уграђених у Европску конвенцију о заштити људских права, Мисија је објавила преглед резултата праћења рада правосудја у вези са поштовањем права на слободу

и коришћење притвора, под називом: *Закон и пракса у примјени мјера ограничења слободе: оправданост мјере притвора у Босни и Херцеговини* (август 2008. године). Резултати праћења рада правосудног сектора, које врши Мисија, навели су главне тужиоце у ентитетима да издају обавезујућу препоруку о спровођењу истраге о наводном полицијском малтретирању. Мисија је, у свом извјештају, под називом: *Претпоставка невиности: примјери непоштовања међународно признатих стандарда у области заштите људских права пред судовима у Босни и Херцеговини*, фебруар 2007. године, документовала проблеме примијећене за вријеме судских поступака, у вези са ставом судија који крше право оптуженог да се сматра невиним док се не докаже да је крив.

Радећи са партнерима из међународне заједнице, невладиним организацијама (НВО) и иницијативама локалног грађанског друштва, Мисија прати све аспекте малољетничког правосудја, од испитивања у полицији до судских поступака и смјештања малољетника у установе. Резултати пројекта усмјерени су на креаторе политика на свим нивоима власти, као и на правосудне органе, органе за примјену закона, центре за социјални рад и јавност. Циљ Мисије је да помогне БиХ у одговору на малољетничке преступе, са приступом који у свом средишту има најбоље интересе дјетета.

Мисија жели да побољша поштовање права жртве. Да би помогла жртвама кривичних дјела у остваривању њихових права, Мисија је, 2010. године, израдила брошуру, под називом: *Упознајте се са вашим правима и обавезама*, у којој се једноставним ријечима објашњава која права жртве имају у кривичном поступку. Мисија је такође израдила образац за помоћ оштећеним странама како би могле да поднесу имовинско-правни захтјев у кривичном поступку. Мисија промовише координацију међу актерима правосудног сектора и пружаоцима услуга, да би се омогућила одговарајућа подршка и заштита осјетљивим свједоцима у склопу правосудног система.

Мисија ОЕБС-а у Босни и Херцеговини помаже БиХ у испуњењу обавеза које је она преузела као држава чланица ОЕБС-а, као и напредовању ка остварењу свог декларисаног циља придруживања евроатлантским интеграцијама тако што јача безбједност и стабилност, путем завршетка изградње мира унутар дејтонског оквира, те развија инклузивни политички дискурс и демократски одговорне институције које поштују разноликост, промовишу консензус и поштују владавину права. Мисија има свеобухватан и интегрисан приступ путем свог присуства на терену, што одсликава нагласак који је стављен на развијање кохезивних заједница и на правовремену идентификацију препрека напретку.